

รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพ
การจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน
MODEL OF INTEGRATED CO-DEVELOPMENT SUPERVISION TO
DEVELOP THE QUALITY OF EDUCATION MANAGEMENT
FOR SCHOOLS IN THE MAE NGERN EDUCATION
DEVELOPMENT NETWORK GROUP

¹สวาท สงวนสิทธิ์

¹Sawat Sakgunsit

โรงเรียนบ้านธารทอง
Bantarnthong School

¹Sawatsakgunsit2516@gmail.com

Received: September 15, 2023; **Revised:** November 20, 2023; **Accepted:** December 1, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน, เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในแบบร่วมพัฒนา และเพื่อประเมินผลและประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนในเครือข่ายกลุ่มพัฒนาการศึกษาแม่เงิน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ จำนวนทั้งหมด 5 โรงเรียน การเก็บข้อมูล ใช้การสังเกตแบบมีโครงสร้าง แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกตการสอน แบบบันทึกนิเทศการจัดการเรียนการสอน และแบบประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาเทียบเกณฑ์คุณภาพที่กำหนด ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนการทำงานร่วมกัน 2) การวางแผนและปฏิบัติการ 3) การประเมินผล-วิเคราะห์ผล 4) การทบทวนหลังการปฏิบัติ 5) การออกแบบใหม่และดำเนินการต่อเนื่อง ผลการใช้รูปแบบการ

¹ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านธารทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

นิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ในด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้ และผลการประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน พบว่า รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้นในการดำเนินการ และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ครูมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบในระดับมากที่สุด นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : รูปแบบการนิเทศ, คุณภาพการจัดการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to develop an integrated co-development supervision model for develop the quality of education management of schools in the Mae Ngern Educational Development Network group, to try out the integrated co-development supervision model, to study the results of using the co-developed internal supervision model, and to evaluate the efficiency in using the model for develop the quality of education management. Population used in the study were schools in the Mae Ngern education development group network Chiang Saen district Chiang Rai province, a total of 5 schools. The data were collected by field enquiry, interview, document analysis, the teaching observation recording form, the teaching and learning supervision recording form, the questionnaire, and the performance evaluation form. The statistics used for data analysis consisted of content analysis, percentage, mean, standard deviation. The research found that the integrated co-development supervision model to improve the quality of education management of schools in the Mae Ngern Education development network group had a 5-step process: 1) Collaborative Planning 2) Operation plan and Action 3) Evaluation 4) After Action Review 5) Redesign and Continued operations. Results of using the integrated co- development supervision model to improve the quality of education management of schools in the Mae Ngern education development network group, it was found that the model was most suitable at the highest level in terms of usefulness and possibilities. The results of evaluating the efficiency of using the integrated co-development supervision model to improve the quality of education management of schools in

the Mae Ngern education development network group, were appropriate at the highest level including to suitability, utility, possibility, accuracy. Teachers were satisfied with the use of the format at the highest level. The students had an increase in learning achievement in the basic subject.

Keywords: Supervision Model; Educational Management Quality

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษามาตรา 22 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักเสมอว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตรา 24 ได้กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา อีกทั้ง กระบวนการศึกษาควรได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยมีความรู้ พัฒนาได้ตรงเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน และเป็นผู้มีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) และการเร่งแก้ไขปัญหาการอ่านไม่ออก และเขียนไม่ได้ โดยได้ดำเนินการเชิงรุกในการสำรวจไปในทุกเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลที่ต้องการ และมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาไปยังตัวนักเรียน

จากผลการประเมินความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน และผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน พบว่า การจัดการศึกษา ด้านวิชาการยังไม่ได้มาตรฐาน ดังเห็นได้จากผลการทดสอบระดับชาติต่างๆ ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงินส่วนใหญ่ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละของผลการประเมินความสามารถในการอ่าน (Reading Test: RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต่ำกว่าระดับระดับประเทศ และมีคะแนนผลการประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เฉลี่ยต่ำกว่าระดับระดับประเทศ เช่นเดียวกับกับผลสัมฤทธิ์การทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าระดับประเทศ เป็นระยะเวลา 3 ปีการศึกษาติดต่อกัน (2560, 2561 และ 2562) แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องเร่งยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวส่งผลให้สถานศึกษาต้องพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อพัฒนาคุณภาพห้องเรียนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐาน

การศึกษา ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านธารทอง และประธานกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเข้าถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยใช้การนิเทศชั้นเรียนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและครูได้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภายในชั้นเรียน และโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การนิเทศการศึกษาจะช่วยครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเอง ช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องตามหลักวิชาการ ส่งผลดีต่อผู้เรียน สอดคล้องกับ เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ ได้ศึกษา แนวทางการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของการนิเทศการศึกษาสำหรับสถานศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2556 - 2565) พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับ ควรส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และส่งเสริมให้มีระบบนิเทศภายในที่เข้มแข็ง ใช้การนิเทศและการวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในทุก ระดับ (เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ, 2558) โดยมุ่งหมายให้ครูได้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภายในชั้นเรียน และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งเป็นกระบวนการประกันคุณภาพของโรงเรียน จนถึงเป้าหมายสุดท้าย คือ คุณภาพผู้เรียนที่มีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตร และเป้าหมายที่ตั้งไว้ (อนุศิษฐ์ นากแก้ว และคณะ, 2564) อีกทั้งสร้างและประเมินรูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาสมผสาน รวมถึงทดลองใช้และประเมินรูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน
2. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน
3. เพื่อประเมินผลใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน
4. เพื่อทดลองใช้การใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน
5. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน อำเภอสว่างแดน จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งหมด 5 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนชุมชนป่าคาแม่เงินสามัคคี โรงเรียนบ้านธารทอง โรงเรียนบ้านไร่ โรงเรียนบ้านปงของ (ธรรมราษฎร์นุกูล) โรงเรียนบ้านแม่คำ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

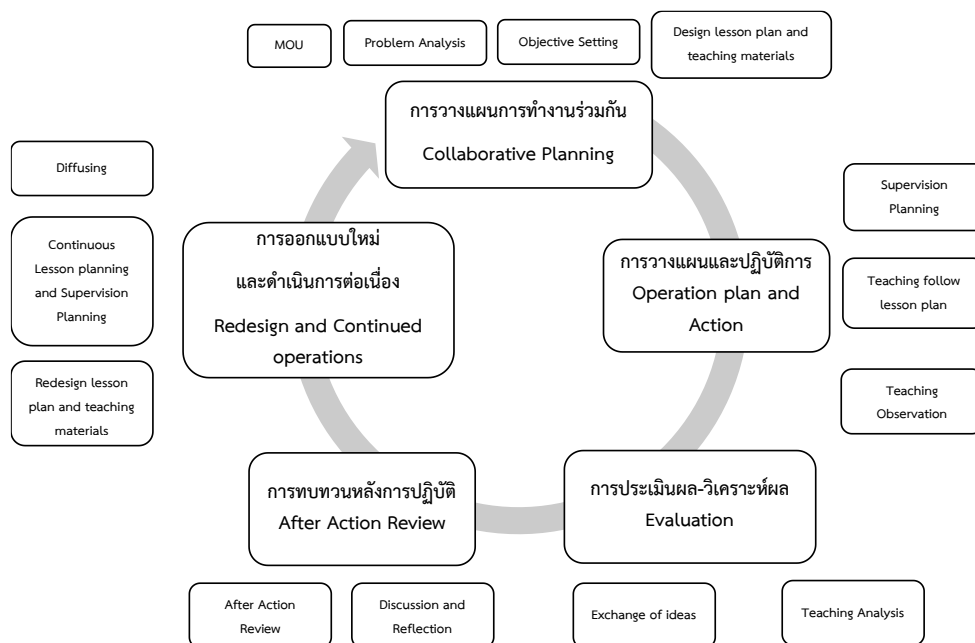
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน 2) แบบบันทึกการสังเกตการสอน 3) แบบบันทึกนิเทศการจัดการเรียนการสอน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ 5) แบบประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ สรุป และนำเสนอในเชิงพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน จากการสังเคราะห์หลักการ ทฤษฎีการนิเทศการศึกษา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา พบว่า รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน (COE2R Model) เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนการทำงานร่วมกัน (Collaborative Planning – C) 2) การวางแผนและปฏิบัติการ (Operation plan and Action– O) 3) การประเมินผล-วิเคราะห์ผล (Evaluation – E) 4) การทบทวนหลังการปฏิบัติ (After Action Review – A) 5) การออกแบบใหม่ และดำเนินการต่อเนื่อง (Redesign and Continued operations) ดังแสดงในรูปภาพที่ 1

COE2R Model

รูปภาพที่ 1 รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน

2. การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสานในโรงเรียนบ้านธารทอง ปีการศึกษา 2563 เพื่อยกร่างรูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน พบว่า 1) ผลการนิเทศการสอนระดับปฐมวัย ในภาพรวมมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดี โดยอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 75 และระดับพอใช้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 25 2) ผลการนิเทศการสอนระดับประถมศึกษา ในภาพรวมมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 อยู่ในระดับดี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 และระดับพอใช้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 จากนั้น จึงนำร่างรูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสานที่ได้มาจัดทำคู่มือการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสานขึ้น เพื่อนำไปเผยแพร่ทุกโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสานกับโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ในปีการศึกษา 2564 โดยมีผลการทดลองใช้ พบว่า 1) การนิเทศการเรียนการสอนครูผู้สอนระดับปฐมวัย (อนุบาล 1 – 3) อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 75 อยู่ในระดับดี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 25 โดยมีผลการประเมินด้านพฤติกรรมของครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 94.44 อยู่ในระดับดีมาก ด้านพฤติกรรมของนักเรียนในขณะเรียน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ

92.59 อยู่ในระดับดีมาก และด้านสภาพห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 90.27 อยู่ในระดับดีมาก รวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 92.43 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก 2) การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา มีผลการประเมินการนิเทศการจัดการเรียนการสอน คะแนนเฉลี่ยทุกด้านร้อยละ 92.88 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก 3) ทำให้ครูมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงาน และมีเทคนิคการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) การใช้วิจัยเป็นฐานทำให้ครูได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนจนเกิดผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการเรียนรู้

3. การประเมินผลใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน พบว่า 1) ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ในด้านความเป็นประโยชน์จากการดำเนินการตามรูปแบบ และด้านความเป็นไปได้ในการดำเนินการ 2) ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ โดยให้ปรับลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน ปรับโครงสร้างให้ชัดเจน และปรับปรุงเพิ่มเติมประเด็นการนิเทศในแบบประเมินการนิเทศการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม 3) ครูผู้สอน ร้อยละ 86.77 มีความพึงพอใจของต่อรูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการทดสอบระดับชาติ ปีการศึกษา 2564 เพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2563 ผลการประเมินความสามารถในการอ่าน (Reading Test: RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.17, ผลการประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพิ่มขึ้น โดย วิชา ภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.80 วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.38, ผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชา คณิตศาสตร์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.41

4. ผลการทดลองใช้การใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน (COE2R Model) เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน ในปีการศึกษา 2565 โดยมีผลการวิจัย ดังนี้ 1) ผลการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนห้องเรียนระดับปฐมวัย ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 97.18 อยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนร้อยละ 43.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .45 ค่าเฉลี่ยร้อยละด้านพฤติกรรมของครูผู้สอน ร้อยละ 100.00 ค่าเฉลี่ยร้อยละด้านพฤติกรรมของนักเรียนในขณะเรียน ร้อยละ 91.50 และค่าเฉลี่ยร้อยละด้านสภาพห้องเรียน ร้อยละ 97.53 เทียบเกณฑ์คุณภาพอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน 2) ผลการนิเทศด้านการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 96.75 อยู่ในระดับดีมาก 3) ผลการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนห้องเรียนระดับประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 95.41 อยู่ในระดับดีมาก

5. ผลการประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน (COE2R Model) เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน พบว่า 1) การประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน (COE2R Model) เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน ใน 4 ประเด็น คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไป

ได้ในการดำเนินการ และความเป็นประโยชน์ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น 2) ครูผู้สอน ร้อยละ 85.90 มีความพึงพอใจของต่อรูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน (COE2R Model) จำแนกตามรายด้านโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น ทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 4) ผลการทดสอบระดับชาติ ปีการศึกษา 2565 เพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2564 โดยผลการประเมินความสามารถในการอ่าน (Reading Test: RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.25, ผลการประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.23

อภิปรายผล

1. รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน (COE2R Model) เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน พบว่า มีกระบวนการ 5 ขั้นตอนหลัก และ มีการดำเนินงานของแต่ละขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนการทำงานร่วมกัน (Collaborative Planning – C) มี 4 รายการ 1.1) คู่สัญญาตกลงร่วมกัน (MOU) 1.2) วิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนร่วมกัน (Problem Analysis) 1.3) กำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา (Objective Setting) 1.4) วางแผนการสอนและผลิตสื่อ (Design lesson plan and teaching materials) 2) การวางแผนและปฏิบัติการ (Operation plan and Action– O) มี 3 รายการ 2.1) วางแผนการนิเทศการสอน (Supervision Planning) 2.2) สอนตามแผนการสอนและสื่อที่ผลิตไว้ (Teaching follow lesson plan) 2.3) สังเกตการสอน (Teaching Observation) 3) การประเมินผล-วิเคราะห์ผล (Evaluation – E) มี 2 รายการ 3.1) วิเคราะห์ผลการสอน (Teaching Analysis) โดยคู่สัญญาจะร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสอนผู้สังเกตการสอนและผู้สอนจะร่วมกันวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ 3.2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exchange of ideas) นำผลการวิเคราะห์ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน 4) การทบทวนหลังการปฏิบัติ (After Action Review – A) มี 2 รายการ 4.1) อภิปรายผลและสะท้อนคิด (Discussion and Reflection) อภิปรายผลและสะท้อนคิด โดยใช้การสนทนาหรือสนทนา (dialogue) 4.2) ถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการ (After Action Review) เป็นการประเมินหลังการทํากิจกรรม ซึ่งไปสู่การวางแผนปรับปรุง/แก้ไขในครั้งต่อไป 5) การออกแบบใหม่ และดำเนินการต่อเนื่อง (Redesign and Continued operations) มี 3 รายการ 5.1) ออกแบบแผนการสอนและสื่อการสอนใหม่ (Redesign lesson plan and teaching materials) 5.2) วางแผนการสอนและการนิเทศการสอนต่อเนื่อง (Continuous Lesson planning and Supervision Planning) เป็นการเริ่มต้นวัฏจักรของกระบวนการนิเทศอีกรอบหนึ่งเพื่อให้ครูและผู้นิเทศมีโอกาสทบทวนกระบวนการเรียนการสอนร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง และมีโอกาสเลือกพฤติกรรมการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จ ไปใช้เพื่อการสอนครั้งต่อไป รวมทั้งเลือกพฤติกรรมการเรียนการสอนที่

ควรปรับปรุงในวัฏจักรเก่าไปร่วมกันศึกษาหาแนวทางและวางแผนในการปรับปรุง โดยการนำไปทดลองสอนและสังเกตการสอนอีกครั้งหนึ่งในวัฏจักรใหม่ เทคนิคในการนิเทศของผู้นิเทศและความมุ่งมั่นของผู้รับการนิเทศจะนำไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ (Professional Teacher) ในอนาคตต่อไป

5.3) การเผยแพร่ขยายผล (Diffusing) ซึ่งสอดคล้องกับ พิกุล นามสูง (2565) ที่พบว่า การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารจะต้องสร้างเครือข่ายในการทำงานอย่างยั่งยืน มีวิสัยทัศน์ในการวางกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผ่านการทำงานร่วมกันทั้งในและนอกสถานศึกษา สร้างและพัฒนาความรู้และนวัตกรรมอยู่ตลอดเวลา ร่วมกับผลการศึกษาของ นพดล เจนอักษร และคณะ (2564) ที่พบว่า การทบทวนผลการปฏิบัติงานด้วยการสะท้อนคิดจากทุกภาคส่วน จะช่วยให้ครูผู้สอนมีความสุขในการปฏิบัติงานมากขึ้น อันจะส่งผลต่อการสอน และความสุขของผู้เรียนและการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนต่อไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อำไพ พงศ์เยาว์และคณะ (2560) ที่พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษา และการนิเทศ โดยให้หน่วยงานอื่น ไม่ว่าจะเป็น สถานศึกษาอื่น คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น จะนำไปสู่การพัฒนาครู นักเรียน ได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลต่อการสอนของครูที่มีประสิทธิภาพ และทันสมัย รวมทั้งส่งผลต่อผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาทักษะทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และความรู้สึกรักได้

โดยกระบวนการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน (COE2R Model) เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เจ็ญนั้น ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติการนิเทศ ดังนี้

1. การดำเนินงานภายในทุกโรงเรียน เป็นการนิเทศนิเทศภายในโดยห้องเรียนเป็นฐาน โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักครูและนักเรียนโดยรอบด้าน ด้วยข้อมูลสารสนเทศของครู คุณภาพผู้เรียนและจุดเด่น จุดพัฒนาของครูและนักเรียนที่เป็นแบบอย่างได้ ครูรู้จักนักเรียนโดยรอบด้านด้วยข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนแต่ละคน คุณภาพผู้เรียนและจุดเด่น จุดพัฒนาของนักเรียนและนักเรียนที่มีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตรที่เป็นแบบอย่างได้

2. ประเด็นการนิเทศ ประเด็นการนิเทศติดตามและประเมินผลตามนโยบาย คือ 2.1) การพัฒนาและใช้หลักสูตรสถานศึกษา, 2.2) การใช้เทคนิคควบคุมชั้นเรียน, 2.3) การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้, 2.4) การวิเคราะห์ผู้เรียน การกำหนดเป้าหมาย และวางแผนการยกระดับผลสัมฤทธิ์, 2.5) การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ, ออกแบบ และผลิตสื่อ, 2.6) การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน,

3. มีกระบวนการนิเทศ เป็นการนิเทศ ด้วยกระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 3.1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ, 3.2) การวางแผนการนิเทศ, 3.3) การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ, 3.4) การปฏิบัติการนิเทศ, 3.5) การประเมินผลและรายงานผล

4. คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นภาพความสำเร็จของการขับเคลื่อนการนิเทศร่วมพัฒนา และการประกันคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อการอ่านออกเขียนได้และการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ประกอบด้วย 4.1) สถานศึกษามีการพัฒนาและใช้หลักสูตรสถานศึกษาได้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประเมินหลักสูตรตาม

บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง, 4.2) สถานศึกษาใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาในการขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพการศึกษา, 4.3) ครูมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนและมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ และใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม, 4.4) นักเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ มีทักษะทางวิชาการ ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ มีสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รวมทั้งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น และ 4.5) ครูมีการใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนและมีวิธีปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ได้กำหนดกระบวนการนิเทศไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนและการกำหนดทางเลือก 3) การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ 4) การปฏิบัติการณ์ 5) การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ ซึ่งกระบวนการดังกล่าว ใช้หลักการการมีส่วนร่วมเป็นฐานคิดในการพัฒนาวิชาชีพ อันเป็นแนวทางเดียวกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ต่อการนิเทศการศึกษาว่า คือกระบวนการชี้แนะและให้ความช่วยเหลือกับครู ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และเพิ่มคุณภาพการสอน ให้ตรงตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน 2. การวางแผนและจัดทำโครงการนิเทศ 3. การดำเนินงาน และ 4. การประเมินผลการนิเทศ รวมทั้งการกำหนดขอบข่ายการนิเทศ ยังเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) อันประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลประเมินผล 5) ด้านการพัฒนาศักยภาพการสอน

ในด้านผลการประเมินผลใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงินนั้น ได้ผลการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนในระดับดีมาก ทั้งในด้านผู้เรียนที่มีคะแนนพฤติกรรมดีมาก ด้านการสอนของครูที่มีความหลากหลาย มีการใช้สื่อที่ทันสมัย ใช้การสอนแบบ Active Learning โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีส่วนร่วมในการเล่น เกม ตอบคำถาม ชักถามข้อสงสัย ครูดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง ช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้า หรือมีปัญหาด้านการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของจอมพงศ์ มงคลวนิช (2556) ว่า การนิเทศการสอนนอกจากเป็นการช่วยเหลือพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนและช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนทำให้เกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ (2557) พบว่า การร่วมกันพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการพัฒนาร่วมกันเป็นเครือข่าย จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอน และส่งเสริมให้มีระบบนิเทศภายในที่เข้มแข็ง เข้มแข็ง ใช้การนิเทศและการวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ ทั้งยังช่วยให้การวัดผลประเมินผลให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา ทำให้ครูผู้รับการนิเทศได้รับการพัฒนาวิชาชีพ มีความพึงพอใจ มี

กำลังใจที่จะพัฒนาการเรียนการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นจนส่งผลให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง (ธเนศ ขำเกิด, 2556)

จากกระบวนการและผลการดำเนินการทั้งหมดที่กล่าวมา ส่งผลอย่างยิ่งให้ ผลการประเมินประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการนิเทศร่วมพัฒนาแบบผสมผสาน (COE2R Model) เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน และ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่เงิน ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการดำเนินการ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกประเด็นการประเมิน รวมทั้งยังทำให้ผู้สอนที่ได้รับการประเมินด้วยกระบวนการดังกล่าวมีความพึงพอใจในระดับสูง อันส่งผลไปยังผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์แห่งการพัฒนาทั้งด้านผลสัมฤทธิ์และด้านการทดสอบระดับชาติ ได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อำไพ นงค์เยาว์ และคณะ (2560) ที่พบว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษา และการนิเทศการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมให้ครูผู้สอน สามารถพัฒนากระบวนการสอน และส่งผลไปยังผู้เรียนให้เกิดความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยจัดระบบการทำงาน ลดภาระการทำงาน และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการสอน สะท้อนให้เห็นจุดแข็ง จุดอ่อน อย่างชัดเจน และกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วราลักษณ์ อัจฉวิชัย (2565) ซึ่งพบว่า รูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครู ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนิเทศแบบมีส่วนร่วม 2) ขอบข่ายสมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครู 3) กระบวนการนิเทศแบบมีส่วนร่วม และ 4) ผลการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครู ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมให้มีความเหมาะสมมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซนจูรี จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิ.พรินท์.
- ธเนศ ขำเกิด. (2556). *นิเทศการศึกษา – แลหลังการนิเทศการศึกษาเมื่อคราเริ่มแรก*. วิทยากรย์. วิทยากรย์ ปีที่ 112 ฉบับที่ 12 เดือนตุลาคม 2556.
- นพดล เจนอักษร และคณะ. (2564). *กระบวนการพัฒนาระบบบริหารการศึกษาในยุคพลิกผัน*. วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 2.

- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พิกุล นามสูง. (2565). *การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. วารสารนวัตกรรมการบริหาร การศึกษา ปีที่ 1 ฉบับที่ 2.
- เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ์. (2557). *อนาคตภาพของการนิเทศการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556 - 2565)*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหา สารคาม.
- วรลักษณ์ อัจฉิชัย. (2565). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ปรินญา นิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการขั้น พื้นฐาน เรื่องนโยบาย*. สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565. กรุงเทพฯ : สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- อนุศิษฐ์ นากแก้ว และคณะ. (2564). *การนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การการศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2*. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(6), 85–96.
- อำไพ นงค์เยาว์. (2560). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร.